Viorica MOLEA

Considerații privind conceptul de oralitate



V.M. – conf. univ. dr. în filologie, Departamentul Limba Română, Lingvistică Generală şi Limbi Clasice, Facultatea de Litere, U.S.M. Domenii de cercetare: stilistica, pragmatica, comunicarea, cultivarea limbii. Autoare a două cărți: *Valori expresive ale frazeologismelor în opera dramatică* (2010) şi *Expresivitatea limbajului poetic (suport de curs)* (2011). Participantă la numeroase conferințe internaționale.

În noul context al dezvoltării umane, pe lângă evoluțiile revoluționare în domeniile tehnologic, economic, politic, mediatic etc., remarcăm şi o redimensionare distinctă a limbii, a limbajului în general, din multiple aspecte. Unul dintre acestea este limba vorbirii orale, considerat până nu demult un segment al limbii situat pe un plan secund din perspectiva limbii literare. Lingvista Margareta Manu Magda notează în legătură cu aceasta: „Limba vorbită, înțeleasă ca totalitate a manifestărilor orale, concrete şi individuale ale unui sistem lingvistic, a constituit, multă vreme, o preocupare periferică a lingvisticii", subliniind că „obiectul cercetării l-a constituit, în mod unilateral, textul scris, planificat şi elaborat, detaşat de situația de comunicare, capabil de a oferi o imagine stabilă şi unitară asupra limbii." Tot aici, autoarea indică şi cauza acestei stări de lucruri: „Neglijarea aspectului vorbit al limbii s-a datorat faptului că exprimarea orală se înfățişează ca un ansamblu eterogen (prezentând numeroase variante) şi instabil (în continuă modificare), limba vorbită constituind terenul de manifestare a majorității structurilor inovative, al dinamicii limbii" [1, 870]. Noi credem că una dintre cauzele pentru care limba vorbită, exprimarea orală, nu a fost cercetată, rezidă în caracterul său prea

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

permisiv. Preocupările savanților țineau, mai curând, de stilul elevat al limbii, adică de aspectul estetic al ei, exprimat în textul artistic. Acesta era considerat de prestigiu, meritând a fi investigat. Probabil, în etapa inițială a cercetărilor limbii, era logic să fie luat în discuție aspectul îngrijit, literar, al limbii, pentru a-l promova şi consolida, ca, mai apoi, acesta să constituie trunchiul, baza investigațiilor ulterioare. Mai târziu, pe la sfârşitul secolului al XIX-lea, manifestările orale ale limbajului au început să fie studiate, mai ales, ca un atribut al stilisticii, prin care textul artistic, publicistic obținea, în primul rând, pregnanță, diverse valori expresive. Prin urmare, limba vorbirii orale era egalată cu afectivitatea, cu emoția spontană, necontrolată, prin care sunt exprimate sentimente, stări, atitudini, şi nu idei, concepte, aşa cum o face limba literară scrisă. Cercetătoarea M. Manu Magda precizează că „datorită caracterului spontan al comunicării, vorbirea prezintă o mai mare implicare afectivă decât scrisul" [1, 872]. În acelaşi timp, D. Irimia susține, în acest context, cu referire la limbajul popular, următoarele: „Constituent primar, sub aspect diacronic, al primului nivel din organizarea sistemului stilistic al limbii, limbajul popular reprezintă expresia Eului național..." [3, 82], ridicând valoarea incontestabilă a limbajului oral la înălțimea distinsă a spiritului popular, marcat de sensibilitate şi de suflet.

Pentru a pătrunde în esența definirii conceptului de oralitate, trebuie să facem o incursiune în multitudinea studiilor referitoare la acest aspect, care dezvăluie atât variatele fațete ale oralității, cât şi evoluția lui polivalentă. M. Vulpe, referindu-se la investigațiile privind limba vorbită, observă problemele de definire şi clasificare a acesteia, afirmând că „Cercetătorul preocupat de problemele limbii vorbite întâmpină, de la bun început, dificultăți în clasificarea fenomenelor studiate, datorită impreciziunii terminologiei uzuale" [4, 72]. Lingvista susține că „Particularitățile consemnate ca nonliterare în lucrările de gramatică, de dialectologie şi de stilistică sunt catalogate, de obicei, drept regionale, populare sau specifice limbii vorbite, fără ca autorii să precizeze întotdeauna criteriile utilizate în clasificarea lor" [*ibidem*]. Astfel, elementele nonliterare sunt definite de-a valma ca fiind populare, în primul rând, fără a fi specificate anumite aspecte determinante ale acestora. Totuşi, trebuie să realizăm că limbajul popular se conține în conceptul, mai amplu, al oralității şi, al celui mai îngust, de limbă vor-

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

bită, încadrându-se în categoria actelor verbale marcate stilistic sau a „substandardului". Astfel, relevăm că oralitatea cuprinde în sine aceste aspecte, pe când limba vorbită şi limbajul popular sunt manifestări particulare ale ei, straturi lingvistice orale.

Având un parcurs îndelungat şi extrem de complex, limbajul oral, prin natura sa primară, a pus temelia civilizației poporului nostru, fapt consemnat în tratatele de istorie a limbii române. Toate procesele evolutive care s-au produs în limbă şi-au luat începutul în formele utilizate în graiul viu, fiind „turnate" mai târziu în varianta scrisă. „Uzul oral al limbajului, confirmă P. Cornea, este, bineînțeles, prioritar atât la nivelul istoriei umanității, cât şi al istoriei indivizilor. Oamenii au învățat întâi să vorbească şi mult mai târziu să scrie (de-abia în urmă cu aproximativ 7.000 sau 5.000 de ani a. Chr.)... [5, 30-31].

La fel de relevantă este şi afirmația lui E. Coşeriu despre faptul că vorbirea cuprinde limba, prin urmare, limba literară derivă din oralitate. „Limba însăşi ce altceva este dacă nu un aspect al vorbirii?" [6, 200], se întreba savantul. Şi într-adevăr, toate subtilitățile limbii literare scrise, toate formele, structurile normate au la bază uzul, oralitatea, matricea din care s-au alimentat acestea. „Forma orală a dominat mult timp comunicarea dintre oameni, observă I. Condrea, fapt care a condus la apariția unui întreg patrimoniu cultural transmis pe cale orală sub forma creațiilor folclorice, în care se regăseşte întregul tezaur al vorbirii populare. Oralul are prioritate în viața cotidiană, în relațiile interumane şi apare, în special, sub formă de dialog sau conversație, care este considerată cea mai răspândită variantă a interacțiunii verbale" [7, 88-89].

Totodată, oralitatea presupune o stratificare largă a limbii, manifestată sub toate aspectele posibile în exprimarea noastră: de la acte verbale cu aspect îngrijit, normat, standard, până la cele ce țin de nivelul de jos al limbii. Astfel, pentru a defini oralitatea, trebuie să caracterizăm fiecare nucleu verbal care intră în componența ei şi care, individual, se manifestă în mod distinct. De multe ori oralitatea este identificată cu limba vorbită, fapt care nu este pe deplin adevărat. Limba vorbită vizează doar aspectul colocvial, pe când oralitatea cuprinde şi discursul. Trebuie să separăm conceptele de *oralitate*, *limbă vorbită*, *limbă populară*, care deseori, în concepția vorbitorilor obişnuiți, dar şi a celor versați,

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

sunt termeni ce se suprapun, adică sunt consideraţi ca exprimând acelaşi lucru. Este adevărat, într-un anumit sens ei pot coincide, sunt sinonimi, dar, în acelaşi timp, sunt entităţi cu trăsături distincte. Conceptul de oralitate, deşi parţial se conţine şi în ceilalţi termeni, presupune totalitatea manifestărilor redate prin viu grai. Adică, este vorba despre orice act verbal pronunţat, şi nu scris. Prin urmare, pe lângă elementele colocviale, oralitatea încadrează orice text (monolog), discurs public, prezentat în formă orală. Limba vorbită este cuprinsă de oralitate şi presupune, mai curând, manifestarea limbajului în interacţiunile cotidiene ale interlocutorilor, în conversaţiile oficiale, familiare, amicale ale vorbitorilor, având sau nu diverse conotaţii. M. Manu Magda ne propune o definiţie a limbii vorbite: „Se înţelege, în general, prin limbă vorbită cadrul utilizat în forma de comunicare fonico-acustică şi vizuală directă (sau «faţă în faţă»)" [8, 575].

Aşadar, *oralitatea*, fiind un mod de exprimare prin viu grai, în opoziţie cu cea scrisă, *constituie totalitatea straturilor stilistice active la nivel fonetic, lexical, gramatical*. Straturile stilistice, la rândul lor, sunt alcătuite din elemente lingvistice subordonate normei literare şi din cele care o ignoră, propunând propriile reguli şi rigori. Profesorul Dumitru Irimia le divizează astfel: „Întrebuinţarea orală a limbii române, afirmă savantul, desfăşoară un registru stilistic generat, pe de o parte, de distincţia oralitate originară / primară – oralitate derivată, pe de alta, de principiile funcţionale care guvernează universul semantic al textului şi, prin aceasta, însăşi comunicarea lingvistică. *Oralitate originară* – grad maxim de omogenitate stilistică în interiorul limbajului popular. *Oralitate derivată* – reducerea omogenităţii stilistice datorită naturii sale de actualizator pe cale orală a limbii literare (scrise) într-un raport variind în funcţie de factori extralingvistici (tipul şi nivelul de instrucţie şi cultură ale protagoniştilor comunicării), care determină introducerea de elemente şi structuri lingvistice corespunzător acestui raport" [3, 121].

În cadrul oralităţii primare distingem limbajul *colocvial, familiar, popular, argotic, regional, vulgar* (substandardul); în cel al oralităţii secundare – *limbajul conversaţional neutru* şi *discursul* (standardul). Romanistul german Klaus Bochmann crede că „există studii, nu puţine, în care, prin definirea obiectului de studiu ca «limbă vorbită», «limbaj

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

popular», «abatere de la normă», «argou» etc. se cercetează, de fapt, fenomene ale substandardului. Dar aceste obiecte de studiu – măcar atât putem afirma dinainte – nu se identifică întru totul cu substandardul". Totodată, savantul consideră că „acelaşi lucru se poate observa şi în legătură cu standardul, care şi el, în tradiţia lingvistică românească, trebuie căutat sub alte denumiri, mai ales sub cea de limbă literară, fără ca realităţile denumite prin cele două noţiuni să fie identice" [9, 159].

În unul dintre studiile sale, M. Manu Magda delimitează categoriile limbii vorbite neutre: „Din considerente practice (constituirea corpusurilor verbale, necesităţi didactice), în lingvistică se vehiculează diverşi termeni pentru varianta (lipsită de o coloratură stilistică precisă) utilizată în comunicarea curentă: *limba română „de uz mediu", româna vorbită curent, româna colocvială, româna familiară* (sublinierea ne aparţine – n.n.). Termenii menţionaţi se referă, în special, la româna vorbită, aspectul scris al acesteia fiind asimilată, de obicei, limbii române literare" [8, 576]. În alte studii consacrate oralităţii se vorbeşte despre o dublă accepţie a acesteia, şi anume, despre o limbă vorbită populară, colocvială şi despre alta solemnă, oficială: „Limba vorbită, susţine N. Stanciu, are un caracter eterogen motivat de apartenenţa vorbitorilor la un anumit teritoriu, existând diferenţe fonetice, lexicale, gramaticale între dialecte şi graiuri subordonate limbii naţionale şi de diferenţele determinate de statutul socio-cultural al vorbitorilor. Astfel, în cadrul românei se diferenţiază un limbaj popular, un limbaj familiar, un limbaj al conversaţiei curente. În interiorul limbajului popular se distinge între o variantă a conversaţiei şi una solemnă, specifică textelor" [10].

Oralitatea, limbajul oral, popular sau colocvial, cum mai este denumit, constituie, până la urmă, un sistem separat, specific, fapt care-i permite să fie considerat unul dintre stilurile funcţionale ale limbii române. În acest context, am putea aminti o primă evaluare a straturilor limbii române, realizată de B. P. Hasdeu: „S-ar putea afirma în cunoştinţă de cauză, constată savantul, că pe la jumătatea sec. XVI limba română înfăţişa diverse straturi, unele mai înapoiate, altele mai înaintate, între cari există deja stratul cel devenit astăzi, aproape fără nicio schimbare, limba tipică a românului" [11: 98]. Expresia semnificativă „limba tipică a românului", credem, poate fi înţeleasă în dublă accepţie: drept limbă standard, dar şi limbaj oral, care este, fără îndoială, cel mai durabil

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

liant social, cu multiplele lui variaţii. Mai târziu, aceste straturi au fost denumite stiluri, printre care şi-a făcut loc stilul vorbirii orale, care nu mai ţine de „tipic”, ci de atipic. Altfel spus, ceea ce prin secolul al XVI-lea putea să constituie limba standard, astăzi nimereşte sub incidenţa „substandardului”, după cum denumeşte limbajul oral colocvial Klaus Bochmann.

Problema stilurilor, deşi foarte veche, este abordată din diverse perspective. Încercări de clasificare a stilurilor funcţionale întâlnim încă în antichitate. „Aristotel, în celebra sa lucrare *Retorica*, încearcă o primă clasificare a stilurilor, punctul de referinţă fiind *limbajul uzual*” [12, 550], afirmă V. Ilincan într-un articol despre stilul publicistic. Cristinel Munteanu, în studiul său *O clasificare antică a „stilurilor funcţionale” în opera lui Diogenes Laertios*, expune încercările de delimitare a limbajelor funcţionale, punctul de pornire fiind *vorbirea*. „Vorbirea e de cinci feluri: una dintre ele este aceea de care se folosesc oamenii politici în adunări şi care se numeşte discursul politic. Al doilea fel este aceea pe care o scriu retorii şi o prezintă pentru a demonstra, a lăuda, a critica sau a acuza. Respectiv, această specie de vorbire este numită retorică. Al treilea fel de vorbire este acela al persoanelor particulare, când stau de vorbă una cu alta, numit vorbirea comună. Un alt fel de vorbire îi caracterizează pe cei care conversează prin întrebări şi răspunsuri scurte, date la întrebările puse, numit dialectică. A cincea diviziune este vorbirea meşteşugarilor, care se întreţin despre subiecte referitoare la meseria lor, numit vorbire tehnică. Astfel, vorbirea e fie politică, fie retorică, fie aceea a convorbirii obişnuite, fie dialectică, fie tehnică” [13, 66]. O discuţie privind problema stilurilor funcţionale care a durat timp îndelungat este elocventă în sensul că aceasta presupune abordări multiple şi complexe în virtutea caracterului său neomogen şi variabil. Deşi stilul colocvial nu se regăseşte în toate clasificările savanţilor moderni (de exemplu, la Ion Coteanu), el este inclus în manualele / studiile de stilistică. „În limba română s-au acceptat ca fiind existente următoarele stiluri funcţionale ale limbii (sociolecte): *beletristic, ştiinţific, administrativ-juridic, publicistic (jurnalistic) şi colocvial (familiar)*” [14, 156], relevă V. Buşmachiu.

Stilul familiar (în accepţia lui I. Iordan), colocvial (după clasificarea lui D. Irimia), stilul vorbirii orale (cum îl denumeşte V. Marin) presupune

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

studiul particularităţilor gramaticale, lexicale, fonetice ale oralităţii, un segment valoros şi cvasidominant în comunicarea umană. Cercetătorul V. Marin, bunăoară, delimitează stilul vorbirii orale dintre celelalte stiluri, conturând profilul acestuia prin aspectele detaliat analizate la toate nivelurile limbii: fonetic, lexical, gramatical. Lingvistul afirmă că „printre stilurile funcţionale de bază, stilul vorbirii orale ocupă un loc deosebit, fiind o expresie vie, firească, directă şi nepretenţioasă a ideilor şi sentimentelor. [...] Specific pentru acest stil este spontaneitatea, lipsa unor preocupări deliberate în selectarea elementelor de limbă cu ajutorul cărora se face comunicarea" [15, 73]. Ca şi alţi cercetători care au studiat fenomenul oralităţii, V. Marin relevă două aspecte distincte ale stilului vorbirii orale: „În cadrul acestui stil poate fi distins aspectul oral-literar şi oral-familiar. Primul aspect corespunde pe deplin normelor literare, pe când al doilea este deschis elementelor lexico-gramaticale populare, diverselor pronunţări regionale, aflându-se într-o flagrantă discordanţă cu normele literare ale limbii" [*ibidem*]. D. Irimia distinge însă trei variante ale stilului oral sau colocvial, cum îl denumeşte savantul: „stilul conversaţiei curente (neutru), stilul conversaţiei oficiale (solemn), stilul conversaţiei familiare (familiar)" [16, 80]. Irina Condrea îl numeşte „stilul conversaţiei orale, al comunicării curente", menţionând că acesta „cumulează o serie de trăsături distincte prin care se reliefează caracterul spontan, emotiv, ludic de redare a mesajului / informaţiei şi care în varianta scrisă în multe tipuri de texte sunt evitate, deoarece ele nu au aceeaşi relevanţă ca în comunicarea orală" [7, 89]. Totodată, acest tip de limbaj a avut, pe parcursul cercetărilor, diverse denumiri şi accepţii. De exemplu, „adjective ca popular, familiar, colocvial, informal, conversaţional, vorbit, oral, comun, obişnuit, cotidian, standard etc. au fost folosite de către diverşi lingvişti în încercarea lor de a găsi denumirea cea mai adecvată, susţine Georgiana Muşat. La acest fapt se adaugă utilizarea oarecum arbitrară a substantivelor limbaj, limbă sau vorbire pentru a ne referi la această modalitate de exprimare" [17, 307]. Oralitatea are, astfel, un statut bine determinat în lingvistică, reprezintă o dimensiune existentă în mod firesc în limbă, cu procese evolutive imanente.

În toate aceste observaţii cu privire la limba vorbită, la oralitatea în dublă accepţie se profilează o particularitate definitorie, şi anume expresia stilului individual al emiţătorului, transfigurată în funcţie de contextul

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

verbal sau situaţional, de intenţia conştientă sau inconştientă a acestuia. De regulă, stilul individual este luat în discuţie doar cu referire la scriitori, la aspectul estetic conţinut în el. Noi avem în vedere orice stil de vorbire (*idiostilul*, în accepţia lui Ion Coteanu) al unui individ, care nu se suprapune niciodată unui alt stil de vorbire, fie aceasta primară sau secundară. Adică, ne referim la *oralitatea individuală* din care se compune întregul. Aceasta reprezintă atât locurile comune ale actelor de vorbire, cât şi, neapărat, elementele particulare, mai mult sau mai puţin pronunţate, care dezvoltă limbajul oral şi îl îmbogăţesc cu aspecte inedite. Eugen Coşeriu remarcă în legătură cu acest aspect următoarele: „De fapt, actul lingvistic este un act individual, fiind creaţie a unui individ şi corespunzând unei intuiţii personale, în fiecare caz inedită; dar este concomitent şi act social, adică determinat social, dat fiind că semnele pe care le folosim nu le inventăm «ex novo» în fiecare caz particular, ci doar le re-creăm pe baza unor modele acceptate de către o comunitate şi inteligibile în această comunitate” [18, 56-57]. Ion Coteanu, argumentând termenul *idiostil*, menţionează: „După cum pentru vorbitorul unui grai există un sistem individual care reflectă toate particularităţile graiului, tot astfel, pentru vorbitorul cultivat al unei limbi, care nu se mai bizuie pe graiul său matern, ci mai ales pe limbajele în funcţie, la un moment dat, există un sistem individual, o reflectare proprie a datelor de limbă aflate la dispoziţia lui” [19, 80].

În ultima vreme, „sistemul individual” al vorbitorilor limbii române penetrează tot mai frecvent sistemul general al acesteia în virtutea evoluţiilor accentuate în toate domeniile vieţii noastre şi a civilizării, în plan instructiv-lingvistic, a naţiunii. Iar oralitatea nu este altceva decât proiecţia vie, pregnantă a acestor evoluţii. Întrepătrunderea stilurilor funcţionale în oralitate creează un cadru favorabil pentru literarizarea ei, pentru a i se conferi un caracter cult. Elementele substandardului, mai ales cele familiar-vulgare, pot rămâne, astfel, într-o zonă din ce în ce mai îngustă a indezirabilului lingvistic. Prin urmare, în procesele evolutive care au loc inclusiv în cadrul acestui important segment lingvistic se observă tendinţe tot mai pronunţate de interferenţă a oralului cu scripticul, adică o relaţie conjunctivă sudată, caracterizată prin atenuarea vizibilă a distincţiilor dintre textul spus şi cel scris. Vorbitorii limbii române se lasă influenţaţi de limba scrisă, preluând modelele acesteia, uniformizând, astfel, limbajul. Acest fenomen este observat şi

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

analizat de cercetători, mai ales cu referire la elementele locale, regionale ale limbii: „Etapa actuală a evoluției graiurilor populare, conform autorilor *Cursului de dialectologie română*, editat pe la sfârşitul secolului al XX-lea, se caracterizează printr-o influență vădită a limbii literare asupra aspectelor teritoriale, proces care duce la dispariția numeroaselor particularități dialectale” [20, 85].

Totuşi nu putem nega faptul că aspectul şi conținutul expresiv, exotic al elementelor substandardului colorează comunicarea, înviorând-o şi redându-i un spirit local, național unic, mai ales în textele de factură artistică.

Pe de altă parte, deşi oralitatea este considerată din start o abatere de la normă, nu credem că acest lucru se referă la toate aspectele ei, căci, aşa cum am mai spus, există un nivel al oralității foarte apropiat de norma literară, oralitatea standard, mai puțin cercetat, luat de-a valma cu celelalte componente ale limbajului oral. Aceasta ține de limbajul oral evoluat, utilizat în centrele de cultură şi civilizație din oraşe, care se deosebeşte esențial de limbajul oral rural, considerat până nu demult unicul reprezentativ în acest sens. Klaus Bochmann evaluează această stare de lucruri prin prisma sociolingvisticii, menționând următoarele: „Având în vedere că studiul limbii vorbite este un fel de prelungire a cercetării privind variabilitatea sociolingvistică, considerăm că una dintre cauze o reprezintă puținele preocupări sociolingvistice în lingvistica românească. În linii mari, se poate spune că culturii române citadine şi moderne i s-a acordat mai puțină atenție decât celei rurale, care a fost considerată mai «autentică» deci purtătoare de identitate națională” [21, 307]. Uzul citadin oral al limbii, distinct de cel rural, are totuşi particularități specifice, care se apropie mai mult de cele ale limbii literare, deşi vorbitorii provin, în mare parte, din localități rurale. Astfel, se observă o tendință de a culturaliza limbajul vorbit prin exigențele contextului extraverbal mai pretențios, precum este urbea. Numeroasele activități culturale, politice, sociale determină caracterul mai îngrijit al comunicării orale de aici. Totuşi aflăm aspecte ale oralității care se situează pe „o pantă şubredă” a limbii literare. Acestea sunt, în primul rând, argoul tinerilor, precum şi aşa-zisul limbaj on-fashion, neologisme de lux ce țin de limbajul modei. A. Stoichițoiu Ichim observă în legătură cu acest fapt: „Interesul publicului larg şi, îndeosebi,

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

al tinerilor pentru domeniul modei duce – printr-o preluare mimetică a anglicismelor – la o masivă creştere a frecvenţei lor în uz, ceea ce ne îndreptăţeşte să vorbim despre termeni «la modă»" [22, 581]. Tot ea menţionează: „Mulţimii neologismelor de origine franceză asimilate de LM (limbajul modei – n.n.) de-a lungul ultimelor două secole, i se adaugă – îndeosebi după 1990 – numeroase împrumuturi din engleza britanică sau americană, care şi-au păstrat integral sau parţial caracterul străin, justificând astfel calificarea LM drept jargon" [*ibidem*]. Aici sunt încadrate cuvinte de origine engleză care, adesea, nu sunt atestate nici în dicţionare, precum *touch, cat-walk, glossy, hot, look, glamour* etc. Unele dintre ele au reuşit să capteze într-atât atenţia jurnaliştilor, încât să fie create expresii mai mult sau mai puţin fixe. „Anglicismul *look* – devenit un adevărat clişeu al discursului publicistic şi al celui publicitar, observă A. Stoichiţoiu Ichim, [...] este atestat, cu precădere, în unităţi frazeologice calchiate ca *a-şi schimba look-ul* sau *un nou look*" [*idem*, 588].

Specificul acestor împrumuturi recente, neadaptate încă, constă în capacitatea lor extraordinară de răspândire, mai ales prin mass-media existente, prin valorile nou-obţinute în contextele folosite de către jurnalişti, cu scopuri stilistice şi pragmatice bine orientate. Este un fenomen cvasidominant în spaţiul mediatic, lansat cu înverşunare de către toţi actorii acestuia. Creativitatea jurnaliştilor ţine, în acest caz, de capriciile unei mode lingvistice menţinute în oralitate. În exemplele ce urmează sunt atestate câteva elemente verbale de acest fel: *Gabriela Cristea, apariţie* ***„uau"! Si-a tras look nou!*** (titlu, enational.ro, 13.09.13, http://www.enational.ro/showbizmonden/monden/gabriela-cristea-aparitie-%E2%80%9Cuau%E2%80%9D-si-a-tras-look-nou-332610.html/ accesat: 14.09.13) sau *Lipsesc numai imaginile* ***fresh*** *de la faţa locului, cu George Becali dând glas unor memorabile impresii, dar golul s-ar putea umple, dacă televiziunile s-ar gândi să producă un* ***reality show****. Cu siguranţă*, ar bate la ***rating*** *orice alt produs, România urmărind cu sufletul la gură partida de table a lui „nea Gigi" cu gardienii* (Rodica Ciobanu, *O piedică în calea uitării*, gandul.info, 16.07.13, http://www.gandul.info/puterea-gandului/o-piedica-in-calea-uitarii-11127102 accesat: 22.07.13). Interferenţa registrelor oralităţii (aici: xenisme şi elemente populare) redau mesajului conotaţiile pe care a mizat autorul.

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

În condiţiile noilor realităţi marcate de era tehnologiilor informaţionale, o particularitate distinctă a oralităţii este şi cea întâlnită în comunicarea pe internet sau, după terminologia întâlnită în literatura de specialitate, în comunicarea mediată de computer, realizată pe reţelele de socializare sau în mesajele electronice pe telefonul mobil. În aceste spaţii virtuale, oralitatea se regăseşte într-o formă inedită, adică într-o simbioză relevantă dintre scriptic şi oral, o transfigurare spectaculoasă a formelor oralităţii sub toate aspectele ei. „Spre deosebire de limbajul natural, utilizat în forma sa tradiţională, de comunicare *face to face*, susţine E. Ungureanu, limbajul conversaţiilor on-line se caracterizează printr-o sintaxă mixtă: una – a oralităţii şi alta – a limbii literare" [23, 71]. Astfel, se profilează tot mai accentuat un tip de limbaj mixt, rezultat din combinarea celor două forme de comunicare, un fel de *„cyber-scriere"* (C. I. Mladin), *comunicare orală scrisă* (A. V. Kuznețov) sau *„oralitate" digitală* (Vintilă Mihăilescu). Printre cei care investighează fenomenul respectiv este şi R. Zafiu, una dintre primele cercetătoare ale acestui tip de comunicare în lingvistica românească. „S-a observat deja că mesajele electronice combină trăsături ale scrisului şi ale oralităţii, relevă lingvista. Extinderea mediilor electronice – reţeaua de internet, poşta electronică – şi accesul tot mai multor persoane la ele influenţează dezvoltarea limbii contemporane prin adaptarea terminologiei specifice: situaţiile de comunicare nou apărute creează formule inedite de interferenţă între scris şi oralitate, între limbajul standard (uneori cu elemente tehnice) şi registrul familiar" [24, 86-87]. În lingvistica rusă acest aspect este studiat mult mai pe larg, astfel încât cercetătorii declară, aproape unanim, apariţia unui nou tip de comunicare, ce constă în întrepătrunderea elementelor oralităţii cu ale scripticului. A. V. Kuznețov notează referitor la aceasta: „Opinia potrivit căreia limba vorbită se realizează în formă orală, în ultimele decenii nu prea corespunde realităţii. Eroarea constă în faptul că mesajele scrise de către utilizatorii din Internet au toate particularităţile limbajului oral... În acelaşi timp, atare tip de contact se face în formă scrisă. Pentru a evita această confuzie, acest paradox, a fost creat termenul «*limba vorbită scrisă*» (письменная разговорная речь). Acest termen poate fi definit ca un fel de mixaj dintre limba literară scrisă şi limba vorbită" [25].

În concluzie, conceptul de oralitate este marcat de evoluţiile actuale nu doar sub aspect lingvistic, ci şi sub aspect social, cultural, tehnologic.

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

Elemente ale oralității transgresează norma literară pentru a se instala în comunicarea standard şi, invers, limba literară pătrunde tot mai hotărât în limbajul oral datorită instrucției largi a vorbitorilor, a civilizării populației. În acelaşi timp, odată cu dezvoltarea rapidă a tehnologiilor informaționale şi, mai ales, odată cu apariția internetului, s-a lansat un nou tip de comunicare, aşa-numita „oralitate" digitală, care presupune o simbioză dintre oral şi scriptic, adică o interpătrundere a elementelor oralității cu cele ale limbii scrise, elaborate.

Bibliografie

1. Margareta Manu Magda, *Limba română vorbită*, în *Gramatica limbii române*, vol. II, *Enunțul*, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2008.
2. Iorgu Iordan, *Stilistica limbii române*, Editura Ştiințifică, Bucureşti, 1975.
3. Dumitru Irimia, *Introducere în stilistică*, Editura Polirom, Iaşi, 1999.
4. Magdalena Vulpe, *Opera lingvistică. Dialectal, popular, vorbit*, vol. I, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2004.
5. Paul Cornea, *Introducere în teoria lecturii*, Editura Polirom, Iaşi, 1998.
6. Eugen Coşeriu, *Omul şi limbajul său*, Editura Universității „Al. I. Cuza", Iaşi, 2009.
7. Irina Condrea, *Curs de stilistică*, CEP USM, Chişinău, 2008.
8. Margareta Manu Magda, *Considerații referitoare la „Limba română actuală vorbită" (LRAV)*, în *Limba Română: Structură şi funcționare*, Editura Universității din Bucureşti, Bucureşti, 2005, p. 575-584.
9. Klaus Bochmann, *Limba română: istorie, variante, conflicte, o privire din afară*, Editura Cartdidact, Chişinău, 2004.
10. Nicolae Stanciu, *Elemente sintactice populare în stilul publicistic*, http://ebooks.unibuc.ro/filologie/dindelegan/18.pdf [accesat 02.05.12].
11. Bogdan Petriceicu Hasdeu, *Studii de lingvistică şi filologie*, ediție îngrijită, studiu introductiv şi note de Grigore Brâncuş, Editura Minerva, Bucureşti, 1988.
12. Vasile Ilincan, *Stilul publicistic. Privire teoretică*, în *Limbaje şi comunicare*, Editura Universității Suceava, Suceava, 1999, p. 549-553.
13. Cristinel Munteanu, *O clasificare antică a „stilurilor funcționale" în opera lui Diogenes Laertios*, în „Limba Română", Chişinău, nr. 1-2, 2012, p. 64-73.

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)

14. Victoria Buşmachiu, *Stilistica sistemului lexical al limbii române*, în „Philologia", mai-august, LIII, Chişinău, 2012, p. 155-158.
15. Vitalie Marin, *Stilistică şi cultivare a vorbirii*, Editura Lumina, Chişinău, 1991.
16. Dumitru Irimia, *Structura stilistică a limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1986.
17. Georgiana Muşat, *Spaniola colocvială – trăsături caracteristice*, în *Limbajul colocvial în spaţiul romanic. Studiu pragmalingvistic diacronic şi sincronic*, 2008, http://en.calameo.com/read/000211391885eaa687849 [accesat 09.08.13].
18. Eugen Coşeriu, *Introducere în lingvistică*, Editura Echinocţiu, Cluj, 1995.
19. Ion Coteanu, *Stilistica funcţională a limbii române (stil, stilistică, limbaj)*, Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1973.
20. Mihail Purice, Vladimir Zagaevschi, Ion Ciornâi, *Curs de dialectologie română*, Editura Lumina, Chişinău, 1991.
21. Klaus Bochmann, Vasile Dumbravă, *Limba română vorbită în Moldova istorică*, vol. I, Leipziger Univ.-Verl., Leipzig, 2002, http://books.google.md/books?id=UN332wIuxUC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [accesat 20.08.13].
22. Adriana Stoichiţoiu Ichim, *Anglicisme „la modă" în limbajul modei*, în *Limba română. Stadiul actual al cercetării*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2007, p. 581-598.
23. Elena Ungureanu, *„Limba noastră cea on-line de toate zilele"*, în „Akademos, Revistă de Ştiinţă, Inovare, Cultură şi Artă", nr. 1-2, Chişinău, 2010, p. 68-73.
24. Rodica Zafiu, *Diversitate stilistică în româna actuală*, Editura Universităţii din Bucureşti, Bucureşti, 2001.
25. А. В. Кузнецов, *Письменная разговорная речь в онлайн-коммуникации*, în „Молодой ученый", nr. 3, т. 2, 2011, с. 24-26, http://www.moluch.ru/archive/26/2877/ [accesat 18.05.13].

BDD-A20695 © 2014 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 14:42:21 UTC)